

РЕЦЕНЗИЈА

зборника радова са међународне конференције *Језик, књижевност, контекст* уредница Биљане Мишић Илић и Весне Лопичић

Зборник *Језик, књижевност, контекст* уредница Биљане Мишић Илић и Весне Лопичић представља континуитет настојања уредница да омогуће истраживачима, како онима који се тек почињу бавити овим послом тако и онима који већ дуги низ година суверено владају истраживачком апаратуром, да се повежу и представе свој рад широј јавност. Потребно је, превасходно, одмах на почетку истакнути важност коју овај континуитет представља за лингвистичку и књижевнотеоријску академску и истраживачку заједницу како у Републици Србији, тако и у региону Западног Балкана, али и шире, јер он омогућава преиспитивање и преобликовање истраживачког приступа и поимања сопства унутар научноистраживачке заједнице којој је намијењен.

У уводном дијелу под називом *Значај контекста у проучавању језика и књижевности* ауторке пружају преглед објављених радова, а у њега уврштавају и два пленарна излагања која се баве контекстуализацијом феномена „папирних филмова” у српској књижевности и контекстуализованим изведбама популистичке реторике.

Дио зборника посвећен језичким темама садржи двадесет и осам радова и подијељен је у три сегмента.

Први сегмент под називом *Језик, мисао, друштво, контекст - филозофска и историјска перспектива* унутар представљених пет радова отвара питања повезивања учења у контексту са идејом херменеутичког круга, улоге енглеског језика у развоју мултикултурализма унутар Уједињеној Краљевства, особености језика медија са посебним освртом на семантички и прагматички језички ниво, јукстапонирање емотивизма и конструктивизма, али и даје разлоге који говоре „у прилог двострукој контекстуалној зависност сазнајних тврдњи”.

Други сегмент, *Значење и употреба језичких јединица у односу на језички, жанровски и друштвени контекст*, доноси четрнаест радова. Разноликост приступа проблему контекста само показује да је изазовност коју је тема скупа представљала омогућила ауторима да изнађу сопствене путеве према одговору на њу. Србистички радови усредсређују се на истраживање врста ријечи, али и сложенијих језичких јединица, у односу на контекст у коме се користе. Представљена истраживања показују да семантичке димензије које у себи садржи општи концепт ријечи говор јесу карактеристичан за језичку спознају дијалекатске језичке личности. Контекст се сагледа и кроз призму прагматике, односно његовог утицаја на интерпретацију индиректних говорних чинова који се анализирају употребом структуралистичког и прагмалингвистичког метода и коришћењем метадискурских маркера унутар издвојеног научног регистра радова из области пољопривредне технике. Рад који се бави испитивањем препознавања гласа код говорника српског језика које се спроводи при саслушању свједока јасан је доказ претходно наведеног постулата да је приступ проблему контекста у овом зборнику мултидимензионалан. Остали радови у овом

поглављу посежу за контрастивнолингвистичком апаратуром и тако показују да коришћење управо ове методе може представљати један од праваца ка већој видљивости истраживања на европском и глобалном нивоу. Истражује се утицај контекста на разјашњавање двосмислености која се може примијетити код енглеских модалних глагола и њихових српских еквивалената, сличности и разлике у употреби лексичких средстава позитивне евалуације у похвалама издавача на енглеском и српском језику, а врши се и емпиријска анализа перцепције оправданости коришћења англицизама на корпусу студената англистике и студената инжењерског менаџмента. Контрастивноаналитичком анализом народних назива биљака у француском, италијанском, енглеском и српском језику уочено је да се „народни номинатор” може примијетити у лексичким јединицама које су присутне у овим језицима, али и да он у себе укључује и вјеровања у „заштитне и исцелитељске моћи појединих светитеља”. У овај сегмент укључен је и рад из италијанистике који на корпусу прозних дјела Ђованија Бокача анализира сложена времена са помоћним глаголом *avere*.

Трећи сегмент језичког дијела зборника, под називом *Контекст наставе језика и књижевности*, састоји се од девет радова који се већином усредсређују на наставу страних језика. Читаоци могу да се упознају са прегледом савремених теоријских примијењенолингвистичких постулата везаних за однос контекста и теорија мотивације за учење стараних језика. Практична примјена теоријских основа видљива је у низу радова који се фокусирају на пажљиво одабране проблеме. Настава рецептивних језичких вјештина разматра се кроз истраживање ослањања на контекст приликом читања текстова на француском језику и анализу стратегија које се примјењују ради превазилажења линеарног начина читања. И слушање, као друга рецептивна језичка вјештина, налази своје мјесто у зборнику, и то у осврту на проблеме перцепције и продукције енглеских алофона, као и значајне педагошке импликације које су у вези са наставом изговора приликом наставе енглеског језика као страног код србофоних говорника. Разматрају се, такође, и стратегије које ученици користе при разумијевању говора у оквиру терцијарног образовања, односно академских и струковних студија. Продуктивним језичким вјештинама приступа се интердисциплинарно, кроз технике освјешћивања о културолошким, посебице интеркултуралним особеностима језика које уче кроз наставу писања есеја на страном језику. Важност одређивања мјеста културе у настави страног језика наглашена је и у раду који се усредсређује на начине превођења културолошки маркираних појмова и на важност упознавања студената с разним преводилачким техникама које ће касније моћи да примијене у властитом раду. Низ тема везаних за наставу енглеског језика заокружује студија која се бави изазовима који се појављују унутар наставе енглеског као глобалног или међународног језика. У овом сегменту налазе се још два рада. У првом се врши компаративна анализа читанки за трећи разред основних школа у Србији са фокусом на језички контекст и тумачење непознатих ријечи, а други разматра теоријско-методолошки приступ који треба да омогући критичко сагледавање процеса дигитализације основног и средњег образовања.

И књижевни је дио, као и језички, подијељен у три сегмента.

Први сегмент носи назив *Страна књижевност у контексту* и састоји се од десет радова, који су, у највећем броју, усмјерени на дјела англоамеричке књижевности. Хемингвеј се проучава кроз теоријска читања и медијске адаптације одабране кратке приче, али и кроз давање критичке рецепције његових дјела у Србији у другој половини двадесетог вијека. Амерички Рат за независност сагледава се кроз призму жене као његовог учесника. Реконтекстуализује се и критички преиспитује представа о салемским вјештицама, Шерлок Холмс се посматра у свјетлу феномена трансмедијалности, а Франкенштајн кроз развојну линију контекстуалних референци из медицинске области. Такође се баца ново свјетло на „неизбежну везу између језика и друштва на коју је указао Пинтер” и анализира Барнсова перцепција историје која је заснована на ентропијском моделу. Садржај овог сегмента употпуњују тематизација проблематике перцепције историје и њене реконтекстуализације у садашњости наратора заснована на корпусу из аустријске књижевности, те контрастивни књижевни дијалог заснован на адаптацији западноевропског текста према захтјевима совјетског и постсовјетског контекста.

Као што му и сам наслов, *Домаћа књижевност у контексту*, говори, други сегмент обухвата седам радова чија разноврсност фокуса показује да исходи истраживања омогућавају и општа и персонализована ишчитавања књижевног текста. Поезија Милосава Тешића анализира се са фокусом на исходишта проистекла из византијске духовности, а поезија Новице Тадића кроз призму самосвојности која ју карактерише. Мјесто, односно југ као географска одредница успоставља се као повезница у конструисању ликова Вилијамса и Станковића, а контрастирају се и екранизација и текст Кишевог *Пешчаника*. И српски класици нашли су своје мјесто у овом сегменту Зборника, тако да овдје налазимо и радове који се баве умјетничком сликом Београда код Матавуља, феноменом Нушићеве *Госпође министарке* и процеса наративизације историјских чињеница код Милорада Поповића Шапчанина.

Трећи сегмент књижевног дијела зборника насловљен је *Context in Literary Studies* и састоји се од седам радова који су написани на енглеском језику. Представљају се егзистенцијалистичко-политичка критика Кјеркегора, утицај хришћанских хагиографија на поезију О’Конорове, дезинтегрисани наративи у контексту студија трауме Акерове, те веза између викторијанске идеологије рода и образовања жена средње класе. На крају се читаоцима нуди разјашњење двосмислености јаства код Вонгара, идеолошки контекст у књижевности на примјеру Пола Остера и разлоге због којих је дошло до одмака од историјског и културолошког оквира у изабраним преводима Антигоне који су објављени у Ирској.

Зборник затвара *Додатак* који представља дискусију с округлог стола под називом „Статус науке о језику и књижевности у контексту регулативе и праксе у Републици Србији: статус истраживача, услови за напредовање, категоризација публикација”.

Обим и разноврсност тема и питања која су обрађена у овом *Зборнику* показују да су уреднице оправдале очекивања која су пред њих поставили будући читаоци. Наиме, будући да се ради о публикацији која представља наставак изузетно плодног и успјешног низа зборника са конференција која обједињују савремена језичка,

књижевно-теоријска, културолошка, примијењенолингвистичка истраживања, али и мултидисциплинарна и интердисциплинарне приступе проблемима који се појављују унутар заједничког именитеља. Овогодишња тријада, језик, књижевност и контекст, не само да је испунила очекивања него је показала да се ради о пажљиво постављеном оквиру у коме су изазов за свој рад пронашли истраживачи не само из Србије него и из других европских земаља. Посебну заслугу за уједначеност квалитета радова треба дати како уредницама тако и зналачки одабраним рецензентима, јер и једни и други осигуравају не само квалитет овог зборника него и будућих издања. Зборник препоручујем како искусним истраживачима тако и студентима докторских и мастер студија, јер он представља пресјек тренутних истраживачких стремљења аутора и омогућава увид не само у проблеме којима се они баве него и питања која остављају отвореним за нека будућа истраживања.

Узевши у обзир све претходно наведено, са задовољством препоручујем Зборник за објављивање, јер он то заслужује и по свом обиму и по квалитети радова који се у њему налазе.

др Жељка Бабић, редовни професор

Филолошког факултета Универзитета у Бањој Луци

У Бањој Луци, 24. 03. 2020. године.